
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.711.65:504

Н. С. Прокопенко, д. е. н., професор,
І. І. Дуднікова, доцент**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО МЕХАНІЗМУ
ФІНАНСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ**

Анотація. У статті доведено, що фінансові механізми регулювання економіки певного сектору більш широко застосовуються при використанні принципу програмно-цільового регулювання та підтримки. Програмування виступає методом активного втручання держави в процеси фінансово-економічного регулювання. Воно використовується в ситуаціях, коли звичайні методи і механізми ринкової економіки та її державного регулювання не спроможні вирішити надзвичайні проблеми економічного, соціального, технологічного, екологічного та територіального розвитку. Тому застосовуватися цей метод повинен у вузькому секторі стратегічного прориву, залишаючи широке поле функціонуванню звичайних методів ринкового господарства.

Запропоновано термін «фінансовий метаболізм», сутність якого полягає у тому, що забезпечення здійснення екологічних державних цільових програм можливе завдяки поєднанню компонентів: система функціонування та підтримки конкурентного середовища; система регулювання внутрішніх цін; система регулювання державного та місцевих бюджетів; система захисту вітчизняного аграрного товаровиробника; система захисту навколишнього середовища; система регулювання частки накопичень ВВП; система регулювання оподаткування доходів фізичних осіб, які працюють у певному секторі економіки.

Виявлено, що система екологічних державних цільових програм повинна включати програми з чотирьох рівнів управління. По-перше, це екологічні державні цільові програми, які повністю або частково фінансуються за рахунок державного бюджету. Перелік таких програм укладає уряд, який розглядається та затверджується Верховною Радою як один із додатків до державного бюджету на поточний рік. Публікація таких програм у засобах ЗМІ обов'язкова. По-друге, регіональні екологічні цільові програми. Вони розробляються обласними державними адміністраціями, розглядаються і затверджуються обласними радами народних депутатів. По-третє, муніципальні цільові програми. Вони формуються виконавчими та представницькими органами великих муніципальних утворень (наприклад, міста-обласні центри). По-четверте, міждержавні екологічні програми. Їх приймають та виконують держави-члени СНД, а також інші зацікавлені держави.

Ключові слова: механізм фінансування, екологічна державна цільова програма, фінансово-економічне регулювання.

Н. С. Прокопенко, д. э. н., професор,
И. И. Дудникова, доцент**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ К МЕХАНИЗМАМ
ФИНАНСИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ЦЕЛЕВЫХ ПРОГРАММ**

Аннотация. В статье доказано, что финансовые механизмы регулирования экономики определенного сектора более широко применяются при использовании принципа программно-целевого регулирования и поддержки. Программирование выступает методом активного вмешательства государства в процессы финансово-экономического регулирования. Оно используется в ситуациях, когда обычные методы и механизмы рыночной экономики и ее государственного регулирования не способны решить чрезвычайные проблемы экономического, социального, технического, экологического и территориального развития. Поэтому применять этот метод должен в узком секторе стратегического прорыва, оставляя широкое поле функционированию обычных методов рыночного хозяйства.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Предлагается термин «финансовый метаболизм», сущность которого заключается в том, что обеспечение осуществления экологических государственных целевых программ возможно благодаря сочетанию компонентов: система функционирования и поддержания конкурентной среды; система регулирования внутренних цен; система регулирования государственного и местных бюджетов; система защиты отечественного аграрного товаропроизводителя; система защиты окружающей среды; система регулирования доли накопленных ВВП; система регулирования налогообложения доходов физических лиц, работающих в определенном секторе экономики.

Выявлено, что система экологических государственных целевых программ должна включать программы из четырех уровней управления. Во-первых, это экологические государственные целевые программы, которые полностью или частично финансируются за счет государственного бюджета. Перечень таких программ включает правительство, который рассматривается и утверждается Верховной Радой как один из приложений к государственному бюджету на текущий год. Публикация таких программ в средствах СМИ обязательна. Во-вторых, региональные экологические целевые программы. Они разрабатываются областными государственными администрациями, рассматриваются и утверждаются областными советами народных депутатов. В-третьих, муниципальные целевые программы. Они формируются исполнительными и представительными органами крупных муниципальных образований (например, города-областные центры). В-четвертых, межгосударственные экологические программы. Их принимают и выполняют государства-члены СНГ, а также другие заинтересованные государства.

Ключевые слова: механизм финансирования, экологическая государственная целевая программа, финансово-экономическое регулирование.

N. S. Prokopenko, Doctor of Economic Sciences, Professor
I. I. Dudnikova, Associate Professor

**CONCEPTUAL APPROACHES TO FUNDING VEHICLE
OF ENVIRONMENTAL STATE TARGET PROGRAMS**

Abstract. The article is about the financial mechanisms for adjustment certain sectors of the economy more widely applied with the using of the principle of program target regulation and support. Programming is the method of dynamic government interference into the financial and economic adjustment processes. It is used in case when the conventional methods and mechanisms of the market economy and its state regulation are not able to solve the economic, technological, environmental and territorial development emergency problems. Therefore this method should be applied in a narrow sector of strategic breakthrough, leaving a wide field of conventional methods of functioning market economy.

The term "financial metabolism" has been proposed. The essence of definition means that the implementation of ecological state target programs is possible through the combination of components: the system of operation and support of the competitive environment; the domestic price adjustment system; the system of state and local budgets adjustment; the system of domestic agricultural producers protection; the system of environmental protection; the system of GDP share accumulation adjustment; the system of adjustment of profit taxation of individuals working in a particular sector.

It has been found that the system of state environmental target programs has to include a program of four levels of management. Firstly, there should be the environmental state target programs that are fully or partially funded by the state budget. The list of these programs is made by the government, and it is reviewed and approved by the Verkhovna Rada of Ukraine as one of the annexes to the state budget for the current year. The publication of such programs in the mass media is required. Secondly, the regional environmental target programs should be there. They are developed by the regional authorities, reviewed and approved by the regional councils of people's deputies. Thirdly, there should be the municipal targeted programs. They are formed by executive and representative bodies of large

---

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

---

municipalities (such as cities - regional centers). Fourthly, there should be the interstate environmental programs. The CIS member states and other interested states accept and carry out them.

Keywords: *funding vehicle, the ecological state target program, financial and economic adjustment.*

Актуальність теми дослідження. Екологічне становище України вкрай незадовільне: відбувається виснажливе використання природних ресурсів, не забезпечується їх збереження і майже не проводяться заходи стосовно їх відтворення, не зважаючи на те, що вони є підґрунтям життєдіяльності населення і соціально-економічного розвитку суспільства.

Постановка проблеми. Тому дослідження політики розробки, впровадження цільових екологічних програм, способів та технологій їх фінансування для досягнення визначеної мети є вельми актуально.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різні аспекти проблем формування та реалізації цільових державних екологічних програм розглядали у своїх працях такі вчені: Запатріна І. В. [1], Гейць В. М. [2], Димченко О. В., Димченко В. В. [3], Демидов Б. А., Величко А. Ф., Волощук І. В. [4], Чумаченко М. Г. [5] та багато інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Враховуючи результати напрацювань учених, слід визначити, що ряд проблем, які потребують ґрунтовного дослідження, залишилися частково або повністю поза увагою. Проблеми вітчизняного екологічного становища потребують вирішення з урахуванням практичних запитів сучасного розвитку суспільства.

Постановка завдання. Відповідно до окреслення недосліджених частин загальної проблеми, потребують вирішення питання розробки і впровадження екологічних державних цільових програм та визначення ефективного механізму їх фінансування.

Виклад основного матеріалу. Активізація економічного розвитку будь-якої галузі досягається лише тоді, коли внутрішні і зовнішні невдоволення в системі відтворення досліджуваного сектору своєчасно попереджаються, зневілюються або навіть використовуються в інтересах розвитку даної системи через фінансові важелі. Держава може виконувати функції регулювання економіки фінансовими механізмами, якщо система такого регулювання буде базуватися на ряді основних принципів: раціонального протекціонізму; програмно-цільового регулювання і підтримки; гарантованого державного сприяння; гнучкого, диференційного підходу до здійснення державного регулювання. Фінансові механізми регулювання економіки певного сектору більш широко застосовуються при використанні принципу програмно-цільового регулювання і підтримки. Програмування виступає методом активного втручання держави в процеси фінансово-економічного регулювання. Воно використовується в ситуаціях, коли звичайні методи і механізми ринкової економіки та її державного регулювання не спроможні вирішити надзвичайні проблеми економічного, соціального, технологічного, екологічного і територіального розвитку. Тому застосовуватися цей метод повинен у вузькому секторі стратегічного прориву, залишаючи широке поле для функціонування звичайних методів ринкового господарства.

Цільові програми народногосподарського рівня як важливої складової частини стратегічного планування вперше були застосовані в Радянському Союзі в 20 – 30 –х роках (Державний план електрифікації Росії, програма створення Урало-Кузнецького комбінату). Потім вони отримали широке застосування і в інших країнах. В методології та організації сучасного програмування допущено значних помилок. Число програм значно збільшилося, але вони не в повній мірі забезпечувалися ресурсами, не мали єдиної системи. Сфера державних цільових програм, регламентується положеннями Закону України «Про державні цільові програми» і Порядком розроблення та виконання державних цільових програм, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. №106 (із останніми змінами, внесеними згідно із Законами № 5463-VI (5463-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, №4, ст. 61) [6; 7].

Протягом останнього десятиліття кожного року розроблялися та затверджувалися десятки нових програм, фінансування яких вимагало значних бюджетних коштів. При чому відбувалося це не лише за ініціативи Кабінету Міністрів, але й значною мірою на виконання доручень Верховної Ради, Президента України, Ради національної безпеки та оборони України. Зокрема, ста-

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

ном на 1 січня 2008 р. двадцять вісім із діючих програм були затверджені Верховною Радою України, а тринадцять – Указами Президента України. Проте, кількість державних цільових програм останніми роками зменшується. Так, у 2004 – 2007рр. кількість програм складала біля 307, а у 2008р. – 200, у 2009–2010 рр. 100 [8]. Інколи об'єктами програм ставали малозначні проблеми не стратегічного характеру. Ігнорування стратегічного характеру програмування привело до його девальвації. Воно стало модою, застосовувалося досить широко, при цьому не забезпечуючи стратегічних проривів, ставало імітацією активної ролі держави в економічному розвитку. Урядом у 2012 р. внесено зміни до Закону України «Про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні», в якому чітко викладено правову основу формування цілісної системи документів державного прогнозування та стратегічного планування розвитку країни, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць, де, зокрема, більш детально визначено процедури розроблення та контролю за виконанням державних цільових програм [9]. Для того, щоб Закони, стосовно регламентування даних процесів «працювали», необхідно застосовувати науково виважені методології та технології розробки та реалізації цільових податково-економічних програм. Вітчизняними вченими були запропоновані концепції регулювання окремих економічних процесів [10, с. 12], але стосовно фінансування екологічних державних цільових програм розробок досить мало, хоча їх впровадження у практичне буття сприяє розвитку соціально-економічних процесів у суспільстві. У даній статті пропонуються, концептуальні підходи до механізму фінансування екологічних державних цільових програм, які представляють собою симбіоз механізмів (фінансових, податкових), формалізованих у систему економічних державних цільових програм (далі ЕДЦП) економічних районів. ЕДЦП у сучасній економічній системі будь-якого сектору повинна посідати проміжне місце між державою і ринком певного сектору, забезпечуючи тим самим гармонійну єдність господарського механізму цієї галузі (рис. 1).

ЕДЦП можна визначити як сукупність інститутів та інституціональних організацій, які формують механізми екологічного регулювання. Їх реалізацію здійснюють органи законодавчої і виконавчої влади, державні організації, асоціації товаровиробників, аналітичні й інформаційні центри, приватні комерційні структури та ін.

Функціонування ЕДЦП включає такі елементи, як аферентний синтез, прийняття рішення, передбачення кінцевого результату (акцептор результату дії), багатокомпонентна дія.

Важливою особливістю цих програм є постійна оцінка результату діяльності за допомогою зворотного зв'язку (аферентації).

У процесі функціонування ЕДЦП існує визначена ієрархія, тобто результат діяльності ЕДЦП може входити як компонента в результат діяльності іншої програми (наприклад, в цільову програму підтримки конкурентного середовища, що, у свою чергу, може перебувати в ієрархічній взаємодії з цільовою програмою захисту вітчизняних виробників від іноземної конкуренції).

За аналогією з метаболізмом живих організмів (обмін речовин) у фінансово-економічних системах відбувається обмін інформацією про фінансові заходи: форми податкових пільг, кредитів, преференцій; методах і прийомах організації здійснення податкової допомоги щодо процесів регулювання економіки, що сприяло введенню терміна «фінансовий метаболізм».

Пізнання фінансово-економічної реальності допускає її моделювання у вигляді адекватної абстрактної схеми. Об'єктивно усвідомити дійсність можна, якщо її представити у вигляді відповідної логічної структури, що спирається на існуючі поняття, знання й теорії.

Фінансовий метаболізм, який забезпечує здійснення екологічних державних цільових програм можливий завдяки поєднанню компонентів: система функціонування і підтримки конкурентного середовища; система регулювання внутрішніх цін; система регулювання державного і місцевих бюджетів; система захисту вітчизняного аграрного товаровиробника; система захисту навколишнього середовища; система регулювання частки накопичень ВВП; система регулювання оподаткування доходів фізичних осіб, які працюють в певному секторі економіки.

Свого часу Дж. М. Кейнс стверджував, що система вільного ринку не має внутрішнього механізму, який би забезпечував макроекономічну рівновагу. Нині ринкове господарство перетворюється на систему саморозвитку і наявність у ринковій економіці ЕДЦП забезпечить її стійкість та

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

динамізм розвитку. Тому застосування і розвиток ЕДЦП у ринковій економіці будь-якого сектору свідчить про якісну зміну інститутів, що може підняти регулювання соціально-економічних процесів на принципово інший рівень.

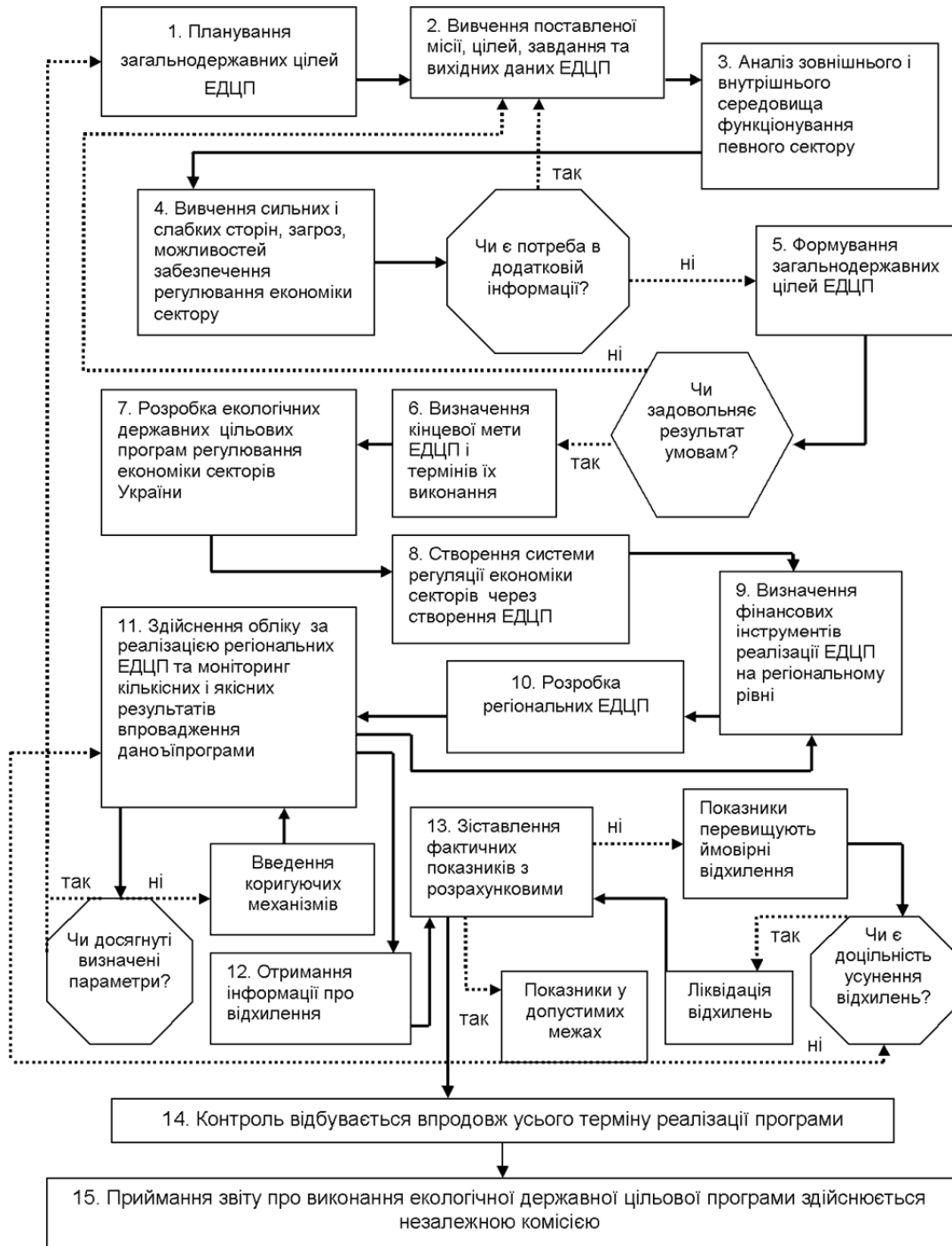

Рис.1. Концепція механізму фінансування екологічних державних цільових програм (ЕДЦП)

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Особливим видом програмування економічного розвитку є антикризові програми. Вони розробляються урядом і затверджуються законодавчими органами країни під час кризових фаз економічних циклів. Ефективний приклад такої програми – «Новий курс» Франкліна Рузвельта в США після кризи 1929–1933 рр. [11]. Аналогічна програма була розроблена та реалізована президентом Ніксоном у 70-ті роки.

Групою економістів ООН розроблено рекомендації щодо змісту антикризових програм. Сутність рекомендацій заключається в підтримці під час економічних криз ефективного попиту населення (зокрема, за рахунок зменшення податків), регулюванні інвестиційної мотивації (включаючи надання податкових пільг інвесторам, спеціальних кредитів), стабілізувати доходи від сільськогосподарського виробництва за допомогою програм підтримки цін [12]. Більшість заходів, які проводив уряд України під час кризи 90-х років і теперішньої кризи, не співпадали з рекомендаціями, що тільки поглиблювало кризові явища.

В умовах ринкової економіки кризи постійно повторюються, тому відобразивши світовий досвід, необхідно розробити методологію системи заходів регулювання економіки фінансовими механізмами в кризових ситуаціях та при цьому, враховуючи екологічну ситуацію як у країні, так і у світі, обов'язковою умовою розвитку суспільства має бути й впровадження екологічних державних цільових програм.

За термінами дії можна виділити програми довгострокові (на 10 та більше років) та середньострокові (на 3–5 років). На менший термін часу розробляти та затверджувати програми нема сенсу.

Узагальнюючи накопичений досвід, можна визначити такі етапи розробки екологічних цільових програм державного рівні.

Перший етап – вибір об'єкта програми, що є вихідним пунктом розробки екологічної програми. Це повинна бути відправна точка у розвитку тієї чи іншої системи чи підсистеми, що забезпечує стратегічний прорив, розв'язання важливої народногосподарської проблеми. Поле програми повинне бути досить виважене, щоб сконцентрувати на ньому ресурси, а потім за допомогою фінансових механізмів досить суттєво поліпшити екологічну, економічну та соціальну ситуацію в заданому стратегічному напрямі.

Другий етап – побудова «дерева цілей». Насамперед слід визначити основну мету програми, виразивши її чітко, однозначно і в кількісному вимірі, щоб під час виконання програми і після її завершення можна було порівнювати ступінь виконання. Після цього визначається система цілей першого рівня, без якої не можна буде досягти основної мети. Цілі другого рівня визначаються за кожною із цілей першого рівня і так за всіма рівнями. Отже, вибудовується «дерево цілей», стовбур якого – основна мета. До цієї роботи необхідно залучити вчених та спеціалістів різних напрямів – екологів, гуманітаріїв, маркетологів, програмістів, технологів та ін.

Третій етап – побудова системи заходів, що забезпечують досягнення поставлених цілей, здійснюється у зворотному порядку. Починають роботу із визначення цілей нижнього рівня та поступово рухаються до основної мети. На цьому етапі важливе забезпечення досягнення кожної мети, тому що невиконання хоча б однієї з них різко знизить ефективність всієї програми.

Четвертий етап – структуризація програми. Вихідним блоком кожної програми є проект. Формування сукупності проектів здійснюється на основі аналізу системи заходів. Потім вони об'єднуються в блоки та підпрограми. В кожному зі складників структури програми повинна визначатися кількість елементів, щоб забезпечити управління. Проекти розподіляються за часом і погоджуються між собою.

П'ятий етап – створення цільових структур. До презентації програми потрібно визначитись із замовником програми, виконавцем. Важливе подальше створення цільових структур для виконання окремих проектів, підпрограм, усієї програми, сформувати нормативну базу, навчити персонал. Можна виконання цих робіт доручити нині існуючим структурам. Разом з цим, результати досвіду свідчать, що ефективніше їх виконують цільові організації, які створені під виконання цих програм. Це можуть бути малі, середні підприємства стосовно окремих проектів (складових програми); холдинги, промислово-фінансові групи стосовно програм; транснаціональні корпорації відносно міждержавних програм. Навчання персоналу необхідно здійснювати командно, щоб

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

у процесі стажування учасники реалізації проектів та програм оволоділи загальними прийомими роботи, розуміли один одного, взаємодіяли, що підвищить ефективність програмних робіт.

Шостий етап – управління реалізацією програми та проектів доцільно організувати за методом «трійки». За кожним проектом координацію робіт здійснює замовник, науковий керівник та виконуючий директор, котрий організовує виконання робіт, розпоряджається фінансами. За аналогічним принципом здійснюється управління підпрограмами та програмами в цілому. На цих рівнях створюються координаційні ради, які очолюють перші особи.

Сьомий етап – контроль і приймання виконаних робіт здійснюється впродовж усього терміну реалізації програми. Контроль повинен бути незалежним від виконавців програми, що виконується, щоб об'єктивно оцінити отримані результати та вчасно внести корективи та, у крайньому випадку, припинити роботу щодо проекту, підпрограми або програми в цілому, якщо з'ясується, що результати неефективні. Для приймання окремих розділів програми та після її завершення створюється комісія, яка оцінює отримані результати та їхню відповідність проектним документам.

Дотримання викладеної технології програмування суттєво підвищує ефективність стратегічного управління, цільового державного регулювання екологічного розвитку через фінансові механізми.

Висновки. Система екологічних державних цільових програм повинна включати програми з чотирьох рівнів управління. По-перше, це екологічні державні цільові програми, які повністю або частково фінансуються за рахунок державного бюджету. Перелік таких програм укладає уряд, який розглядається і затверджується Верховною Радою як один із додатків до державного бюджету на поточний рік. Публікація таких програм у засобах ЗМІ обов'язкова. По-друге, регіональні екологічні цільові програми. Вони розробляються обласними державними адміністраціями, розглядаються та затверджуються обласними радами народних депутатів. По-третє, муніципальні цільові програми. Вони формуються виконавчими та представницькими органами великих муніципальних утворень (наприклад, міста-обласні центри). По-четверте, міждержавні екологічні програми. Їх приймають і виконують держави-члени СНД, а також інші зацікавлені держави.

Література

1. Запатріна І. В. Удосконалення процесів контролю за ефективним використанням бюджетних коштів в Україні / І. В. Запатріна // Збірник наукових праць НННЦ ПІС. - К., 2007. - вип. 12 - с. 20-29.
2. Геєць В. М. Державні цільові програми та упорядкування програмного процесу в бюджетній сфері : монографія // В. М. Геєць, О. І. Амоша, Т. І. Приходько. - К. : Наукова думка, 2008. - 383 с.
3. Димченко О. В. Роль програмно-цільових механізмів удосконалення бюджетного процесу в реформуванні житлово-комунального господарства / О. В. Димченко, В. В. Димченко. - Економіка і держава, 2010. - № 6. - с. 40-44.
4. Демидов Б. А. Системно-концептуальные основы деятельности в военно-технической области. - Кн. 2 : Организационно-методические основы деятельности военно-технической области / Б. А. Демидов, А. Ф. Величко, И. В. Волощук ; под. ред. Б. А. Демидова. - К. : Технол. Парк, 2006. - 1152 с.
5. Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі / М. Я. Азаров, О. І. Амоша (кер. кол.), М. Г. Чумаченко та ін. - Т.4. - К.: НДФІ, 2004. - 368 с.
6. Про державні цільові програми : Закон України від 18. 03. 2004 р. № 1621 -IV. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ej.kubagro.ru/2004/06/pdf/14.pdf>.
7. Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. №106. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ej.kubagro.ru/2004/06/pdf/14.pdf>.
8. Мінекономіки послідовно здійснює оптимізацію державних цільових програм. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://news.yurist-online.com/news/kmu/1375>.
9. Проект Закону про державне прогнозування та стратегічне планування в Україні від 05. 02. 2010 р. № 6042. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=138393&cat_id=38461.
10. Остропольська Є. В. Развитие инновационной системы в сфере малого бизнеса/ Є. В. Остропольська - К. : Європейський університет. - 2007. - 21 с.
11. Россия - 2015 : Оптимистический сценарий. - М. : ИЭ РАН-ММВБ, 1999.- С. 336-352.
12. Хансен Э. Экономические циклы и национальный доход. Классики кейнсианства / Э. Хансен. - М. : Экономика, 1997. - Т. 2. - С. 362-365.

References

1. Zapatrina, I. V. (2007). Udoskonalennia protsesiv kontroliu za efektyvnym vykorystanniam biudzhetykh koshtiv v Ukraini [Improvement of control processes for the efficient use of budget funds in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats NNTs PiS - Collection of scientific papers of NSC "Institute of Agriculture NAAS", 12, 20-29.* Kyiv [in Ukrainian].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

---

2. Heiets, V. M., Amosha, O. I., & Prykhodko, T. I. (2008). Derzhavni tsilovi prohramy ta uporiadkuvannya prohramnoho protsesu v biudzhethnii sferi : monohrafiia [The state target programs and regulations of the process in the budget sector: monograph]. – Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
3. Dymchenko, O. V., & Dymchenko, V. V. (2010). Rol prohramno-tsilovykh mekhanizmiv udoskonalennia biudzhethnoho protsesu v reformuvanni zhytlovo-komunalnoho gospodarstva [The role of target-oriented mechanisms in improving the budget process to reform housing and utility economy]. *Ekonomika i derzhava - Economics and the State* 6, 40-44 [in Ukrainian].
4. Demidov, B. A., (Ed.), Velichko, A. F., & Voloshchuk, I. V. (2006). *Sistemno-kontseptual'nye osnovy deyatel'nosti v voenno-tekhnicheskoy oblasti. – Kn. 2 : Organizatsionno-metodicheskie osnovy deyatel'nosti voenno-tekhnicheskoy oblasti [System-conceptual basis of activity in the military-technical field. - Vol. 2: Organizational-methodical bases of activity of military-technical sphere]*. Kyiv: Tekhnol. Park [in Ukrainian].
5. Azarov, M. Ya., Amosha, O. I., & Chumachenko, M. H. (2004). *Prohramno-tsilovy metod u biudzhethnomu protsesi [The goal method in the budgeting process]*. Kyiv: NDF [in Ukrainian].
6. Pro derzhavni tsilovi prohramy : Zakon Ukrainy vid 18. 03. 2004 r. # 1621 –IV. [On the state target programs: Law of Ukraine of 18.03. 2004 #1621 -IV.]. Retrieved from: <http://ej.kubagro.ru/2004/06/pdf/14.pdf>. [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Poriadku rozroblennia ta vykonannia derzhavnykh tsilovykh prohram: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 sichnia 2007 r. #106. [On approval of the development and implementation of state target programs: Cabinet of Ministers of Ukraine of January 31, 2007 #106]. (2007). *ej.kubagro.ru* Retrieved from: <http://ej.kubagro.ru/2004/06/pdf/14.pdf>. [in Ukrainian].
8. Minekonomiky poslidovno zdiisniuie optymizatsiiu derzhavnykh tsilovykh prohram. [Ministry of Economy consistently realizes the state target programs]. (n.d.). Retrieved from: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/1375>. [in Ukrainian].
9. Proekt Zakonu pro derzhavne prohnozuvannya ta stratehichne planuvannya v Ukraini vid 05. 02. 2010 r. # 6042. [The project of Law on the state prediction and strategic planning in Ukraine from 05. 02. 2010 # 6042.]. (2010). *www.me.gov.ua* Retrieved from: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=138393&cat_id=38461. [in Ukrainian].
10. Ostoropolska, Ye. V. (2007). *Rozvytok innovatsiinoi systemy u sferi maloho biznesu [Development of innovative systems in small business]*. Kyiv: European University [in Ukrainian].
11. *Rossiya – 2015: Optimisticheskiiy stsenariy [Russia - 2015: Optimistic scenario]*. (1999). Moscow: IE RAN-MMVB [in Russian].
12. Khansen, E. (1997). *Ekonomicheskie tsikly i natsionalnyy dokhod. Klassiki keynsianstva [Business Cycles and National Income. Classics Keynesianism]*. Moscow: Economy [in Russian].

Надійшла 09.09.2015